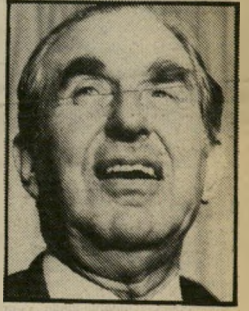

הדוכס הגרמני

אז יש לנו נשיא חדש, שיש לו שם גרמני יפה. "הרצוג" הוא תואר גרמני, ופירושו "רוכס". הפירוש הטכטוני העתיק הוא, כמדומני, "האיש ההולך לפני הצבא", וכבר לגרמנים הקדומים היו הרצוגים.

מי שיקרא בעולם על "פריודנט הרצוג" לא יוכל לנחש אם זהו הנשיא של אחת הגרמניות, או של רוסיה-אפריקה (אחד המנהיגים הנודעים של הבורים היה בעל שם זה) או של שווייץ. פעם היה זה מוכן מאליו שגנאי-ישראל יאמץ לעצמו שם עברי בהיבחרו, אם לא היה לו כוח מלכתחילה, ויתרו לחיים וייצמן, מפני שהיה יקן בעל שם עולמי, אזרח בריטי שבדרכונו היה רשום השם "צ'ארלס וייצמן". אבל אהריכך באו בן-צבי ושור, קציר ונבון. שור לא רבק בשם רובשוב, וקצ'לסקי שינה את שמו לקציר לפני שנכנס למישכן.

הרצוג

איש לא ציפה לכך מחיים וויאן הרצוג. אולי מפני שאביו היה רב ראשי, ואולי מפני שבינתיים קרה משהו למדינת-ישראל, בתקופת הליכוד וקופר-הקומה והלאומי. שם עברי אינו רק הצהרה ישראלית. הוא מסמל את פניית-העורף ל"גלות", לגבי נשיא-ישראל הוא מסמל גם את העמידה מעל לפילוג הערתי. השם הרצוג יזכר לכל יוצא עיראק ומארוקו שמישכן הנשיא חזר — אחרי תקופה קצרה — לידי האשכנזים שטח משוחרר לא יחזור.

הנאום שכמעט נואם

איי-אפשר שלא להעריך את שימעון פרס. איזו גמישות! איזו רדיונות! איזה פרגמטיזם! איזו חרות מעקרונות! הנאומים שלו כמושב האינטרנציונל הסוציאליסטי באלבר-פיירה לפני רצח עיצאם סרטאוו ואתרו היו מלאכת-מחשבת. אילו היה משהו כותב עליו מחוזה, היה יכול לאחד שני נאומים אלה, ולחברם לנאום אחד. זה יכול היה להראות כך: פרס (נואם מעל דוכן האינטרנציונל): חברי! סוציאליסטים! נציגי הפועלים מכל העולם! הנה בא אלינו איש בשם סרטאוו ותובע להשמיע את דברו בכנס מוכרז זה. אני שואל: מיהו ד"ר סרטאוו זה? את מי הוא מייצג? ד"ר סרטאוו מייצג אירגון של מרצחים שפלים. האם ארם כזה, המייצג אירגון כזה, יכול לשבת בחברתנו? האם ניתן דריסת-רגל לנציג הטרור הבינלאומי, שידיו מגואלות ברם הפסימפשו, רוצח נשים וילדים?

האיש הזה, הרוצח הזה... רגע אחד (מקבל פתק וקורא אותו) האיש הזה, האיש הרגול הזה, הלוחם לבלתיחת למען השלום והצדק, נרצח לפני כמה דקות ברם קר. דמו הטהור נשפך על ריצפת הבניין הזה.

חבריה! סוציאליסטים! מנהיגי פועלים! אני קורא לכם לקום על רגליכם, כדי לכבד את זיכרו של אדם נערץ זה, שנרצח בידי הטרור השפלי לא הסכמתי לכל דיעותיו, אבל הערצתי אותו כאדם ישר, אמיץ וטהור. נוכחותו כאן, בכניסו זה, הוסיפה כבוד לכובנו.

מאבקו לא היה לשווא. יהיהנא מאבק זה נר לרגלינו, ויחשל את החלטתנו להילחם למען השלום, ונגד הטרור... עד כאן נאומו של פרס. נאום דימויני בהחלט.

ידיד פלסטיני, שעזמו החלפתי ריעות על הרצח, הוסיף שאלה משהו:

סרטאוו נרצח עליידי אנשיו של אבו-ינאל מפני שנפגש עם ציונים כמוני, ומפני שרצה להופיע בכנס האינטרנציונל לצידו של ציוני כמו שימעון פרס. היה פרס נוכח בכנינו. אם יש לרצוח פלסטיני בשעת רצח, כמעט שיש להרוג את פרס. האם — קל וחומר — לא היתה חובה, לפי אותה האידאולוגיה, לרצוח את פרס עצמו? לא נעשה שום ניסיון כזה. הדבר כלל לא עלה על דעתו של אבו-ינאל. מה?

מיקצוע מסוכן מאוד

אין מיקצוע מסוכן יותר בעולם מאשר הפעולה למען השלום הישראלי-פלסטיני. כך סבורים גם שילטונות-הביטחון בארצות רבות. עוד לפני רצח סרטאוו הם העניקו לנו הגנה רבה. עכשיו, אחרי הרצח, זה מגיע לשיאים חדשים.

כאשר השתתפתי לפני חודש באזכרה לרטאוו באנגליה, הרגשתי כמו אח"ם וז הווכה בהגנת סקוטלנד יארד במותחן טלוויזיה בריטי. בשבוע שעבר הופעתי לצידו של עימאר שקור, עוזרו של יאסר ערפאת, בעיר טורינו, ושבו הייתי מוקף חומה של מגינים.

המישטרה האיטלקית שמרה עלי כעל יהלום נדיר, ליוותה אותי בנסיעותי, הושיבה שומר לפני רלת חדר-השינה שלי, סוככה עלי בכניסתי לאסיפות ובצאתי מהן. המארחים של הכנס,

פעיליה של מיפלגה שמאלית, גייסו פלוגת-שומרים משלהם. עד סוף הביקור התקשיתי להבריל בין אלה ואלה, ולא הייתי בטוח מיהו מי. כברטינה נראו השוטרים כאנשי-בולשת שיצאו ישר ממירקע הטלוויזיה. ואילו באיטליקה הם דמו לצעירים רדיקליים בסרטים.

לא היית היחיד שטעה בוהותם. לי, כור, זה היה מותר. אבל כאחד הימים סערתי ארוחת-צהריים עם המנהיג האגדתי של המיפלגה הקומוניסטית האיטלקית, ז'וקארלו פאייטה, וברוב אדיבות ליווה אותי אחרי הארוחה עד בית-המלון שלי. בכניסה

לבית-המלון נתקל בבחור צעיר, וביקש לשכנע אותי ברצינות רבה שאל להם לשמאלנים הצעירים להתייצב בכחירות, מפני שזה רק פלג את מנהג-השמאל. אחרי כמה דקות הצליח הצעיר להפסיק את שטף דיבורו של המנהיג הקשיש ככמה מילים נבוכות: "תסלח לי, אבל אני שוטר!"

לליווי המישטרה יש כמה יתרונות. כך התברר לי שוב בבוקר האחרון. בערב שלפני כן היתה לנו אסיפה עם נציגי המיפלגות האיטלקיות השונות, שהציגו שאלות והביעו דיעות. האסיפה הסתיימה רק אחרי חצות, והמטוס שלנו עמד להמריא בשבע בבוקר: שקור ואני החלטנו לטוס ביחד לרומא, כדי להשתתף בטכס הענקתו של פרס-אירופה למחמוד דרוויש, המשורר הלאומי הפלסטיני, יליד הגליל. (הוא ביקש ממני למסור ד"ש ליהודה עמיחי).

אילו הלכנו מייד לחררינו, יכולנו לישון חמש שעות. אבל איך אפשר ללכת לישון באיטליה מבלי לאכול?

במיסעדה, שנפתחה במיוחד בשבילנו, נערכה סעודה איטלקית לעשרים וכמה איש ואשה: המארחים, אנשי-המגן, השוטרים, אנשי אש"ף, פלסטינים מהשטחים הכבושים ומישראל, אנשי הישראלי, אנשי הקהילה היהודית המקומית, ועוד. מכיוון שטורינו היא בירת מחוז פינונטה, המתגאה במיטבחו וביינותו, הטובים מכל יינות איטליה, היה זה עניין ארוך. הוגשו כעשר מנות (אחרי החמישית הפסקתי למנות). שתיתי כשני בקבוקים של יין אדום מעולה, והשיחה קלחה בחמש שפות (איטלקית בין האיטלקים, צרפתית ביני לבין איטלקים אחרים, עברית ביני לבין הפלסטינים, ערבית בין הפלסטינים לבין עצמם וגם קצת איתי). זה סיבך את העניין, כי כל בדיחה היתה זקוקה לכמה תרגומים, משפה אחת לשנייה, כדי שהכל יבינו. והבריחות לא היו הכי קצרות.

למשל: לבנוני אחד בעיירה שתורה הולך להסתפר. כשהספר שואל אותו מדוע החליט פיתאום לקצץ את שערתו, הוא מגלה לו שהוא עומד לנסוע לרומא כדי להיפגש עם האפיפיור. אומר הספר: השתגעתי? עליך לעבור את הקו הסורי, והם יכולים להרוג אותך כמו כלום. אם לא יתפסו אותך אנשי הפלאנגות, וישחטו אותך, אם לא, תיפול בידי הפלסטינים, ואתה יודע איך הם. אם כיכלל תגיע לביירות, תראה שהמטוס כבר המריא. אם בכל זאת ולמרות הכל תגיע לרומא, האפיפיור לא ירצה לראות אותך.

האיש נוסע וחוזר, והולך שוב להסתפר. "איך זה יהיה?" שואל אותו הספר. הלבנוני מספר שהכל היה בסדר גמור. הסורים התנהגו אליו באדיבות, הפלאנגות נתנו לו לעבור בלי בעיות, הפלסטינים הגישו לו קפה, המטוס המתין לו בנמל ביירות, כשהגיע לרומא עמד בין רכבות מתפללים בכיכר פטרוס הקדוש, אך האפיפיור הבחין בו בין כולם וקרא לו להתקרב אליו. כשנגיש, אמר לו האפיפיור: "התקרב עוד יותר!" כשכבר נגע בו, לחש האפיפיור משהו באוזנו.

"מה הוא אמר?" קרא הספר בהתלהבות. "הוא לחש לי: מי זה הספר, שעשה לך תסרוקת כליכך איומה?"

מן הון להון, הגענו לבית-המלון שלנו בשלוש וחצי לפנות בוקר, והיה עלינו לקום בחמש בבוקר. יררתי בשעה היעודה (ייקה זה ייקה). כל שומרי-הראש למיניהם, המשאלנים, השוטרים ואותם שלא הייתי בטוח כיצד לסווגם, כבר חיכו למטה. אבל השוער לא זכר להעיר את שקור בנמו, והוא איחר לרדת.

כשהיינו מוכנים סוף-סוף לצאת לדרך אל נמל-התעופה, כבר היתה השעה מאוחרת מאוד-מאוד, ועמדנו לאחר למטוס, ואז

נכנסה המישטרה לפעולה: יצאנו בשיירה, כשהמישטרה בראש, נסענו נגד הכיוון, חלפנו על-פני רמזורים באור אדום, נסענו בכביש הפתוח במהירות של 120 פלוס, והמישטרה הוריקה מראש למטוס שעליו להמתין.

כבר סיפרתי על הנסיעה המטורפת לנמל-התעופה של אורלי, בדרך לפגישה עם יאסר ערפאת, כאשר צופר המישטרה הצרפתית פתח לפנינו את פקקי-התנועה ועברנו בנייהם כבני-ישראל כיס-סוף. הפעם היתה זאת מהרורה שניה, אמנם. כמה פעמים היה כפסע בינינו ובין תאונה קטלנית. אך כפי שאמרתי, מלאכת-השלום היא מלאכה מסוכנת.

קדומי המיסטורי

ברומא פגשתי את נימר חמאר, נציגו הרישמי של אש"ף בכירה האיטלקית.

נימר מעורב מזה שנים רבות במאמצי-השלום. ב-1979 השתתפתי עימו בוועידה שנערכה ברומא למען השלום הישראלי-פלסטיני. במשך השנים קיים מגעים עם ישראלים רבים.

פעם, כך סיפר לי, ביקר אצלו פרופסור ישראלי, שהביא עימו את בתו הקטנה. בנו של חמאר ובתו של הפרופסור, בני אותו גיל (5), פרשו לחדר הסמוך ושיחקו יפה, כשהם מציירים בצוותא.

לפתע נשמעה המולה בחדר השני. חמאר מיהר לשם. הסתבר כי הבן שאל את הבת מניין היא, וזו ענתה כתמימות שהיא ישראלית.

"אני מוכרח לרוץ לקחת את האקדח של אבא, כדי להרוג אותה!" צעק הבן. האב הסביר לו שיש ישראלים טובים, שאינם רוצים להרוג פלסטינים, ושהם ידידים.

זה הזכיר לעימאר שקור מה שקרה בדירתו בכיירות בעת ביקורי שם. לפני שהופעתי יחד עם שתי חברות-המערכת, הסביר שקור לאשתו שעומרים לבוא ישראלים, ושעליה להתייחס אליהם יפה, כאל אורחים, להגיש להם קפה וכו'. האשה שוכנעה רק בקושי שזה טוב לעניין הפלסטיני.

ואכן, כאשר הגענו לדירה וחיכינו לבואו של יאסר ערפאת, היתה התנהגות האשה למופת. היא הגישה לנו כיבוד ושוחחה עימנו. קיבלנו את הרושם שהיא נעימה וידידותית.

ענת סרגוסטי רצתה לסייר בדירה, והאשה נלוותה עליה. במיטבח שאלה ענת את האשה מניין היא, וזו ענתה שהיא ירושלמית. "גם אני?" השיבה ענת בשימחה, והסבירה שהיא בת מישפחה ירושלמית ספרדית, החיה בעיר מזה כמה דורות.

כאן לא יכלה האשה לשלוט בעצמה. "היהודים הם לא ירושלמים!" קראה. "ירושלים היא עיר ערבית!" אחרי זה סירבה לחזור לחדר. למרבה המזל הגיע בינתיים ערפאת, והיעדר האשה לא הורגש.

מטבע הדברים התגלגלה השיחה עם חמאר לאישיותו של מנהיג פלסטיני שעניין אותי תמיד, אך שלא פגשתי בו מעולם. פרוק קדומי, ראש המחלקה המדינית של אש"ף, אינו רק הממונה על חמאר, אלא גם ידידו.

בין קדומי ועיצאם סרטאוו היו קיימים יחסי-יריבות. הם נבעו מהברלי השקפה ואופי. סרטאוו, החלוץ, רצה לרוץ קרימה. קדומי, הרפולומט ההודי, עצר ועיכב.

קדומי

יתכן שהיתה גם יריבות מוסרית. סרטאוו פעל מטעם ערפאת והנהגת פת"ח. קדומי הוא ראש-מחלקה מטעם אש"ף, שרהחוז בממשלה הזמנית של המדינה-בדרך. בהירארכיה של אש"ף מעמדו בכיר יותר, לא רק בשל חברותו בוועד-הפועל של האירגון, אלא גם בשל היותו אחד האבות-הייסודיים של פת"ח וחבר "קבוצת האבואים" — קבוצה הכוללת את אבר-עמאר (ערפאת), אברג'יהאר (חליל אל-זויר), אבו מאזן (מחמוד עבאס), אבראיאד (צלחה ח'לף),

אברלוטף (קדומי) ואחרים.

סרטאוו דיבר על קדומי כמרידות רבה. לדעתו, קדומי טירפד רבות מפעולותיו. מרי פעם פירסם קדומי הכחשות, שפגעו קשה במאמצינו. אבל גם סרטאוו אמר לי לאיפעם שקדומי דוגל בקו של שלום.

לדעת חמאר, לא היה המאבק בין השניים עקרוני. קדומי, אמר, הוא איש-שלום, פטריוט פלסטיני ואדם מציאותי. הוא פועל במיסגרת הערכה מפוכחת של האפשרויות.

עד כה לא פגשתי קדומי עם ישראלים שאינם נמנים עם רק"ח וגופים אנטי-ציוניים אחרים. יהיה מעניין לראות אחרי ששמעתי עליו כה רבות מכלי שני, איך ינהג עתה, כאשר המגעים בין אש"ף ותנועת-השלום הישראלית נכנסים לשלב חדש. אני מקווה להיפגש עימו באחד הימים ולהתרשם ממנו בעצמי.